

erősödik, arra való tekintettel — de ezt a kombinációt szem előtt tartva — a lelövést módosítani kell.

Az előadottak szerint az állománynak 8·4⁰/₀-a lelövésre kerül, 5⁰/₀-a 20 esztendő, tehát remek agancsár bika és 2·2⁰/₀-a finom gyenge husu fiatal állat.

Tán nem lesz érdektelen erdészeknek is foglalkozni e kérdéssel.

Különfélék.

Az egérjárás, mely 1897. évben Moson- és Sopronvármegyében, különösen a fertővidéki részekben, olyan jelentékeny károkat okozott, most már megszűntnek mondható. Az «Erdészeti Lapok» mult évi V. és VIII. számában már voltam bátor, a két vármegyét ért csapásról, értesítéssel szolgálni, nem lesz talán egészen érdektelen, ha most a csapás örvendetes elhárításában, illetve megszüntetésében közrehatott tényezőkről is röviden megemlékezem. A nagyobb uradalmak a már a mult évi V. füzetben leirt egyszerü egérfogót alkalmazták, mindjárt tavasszal, az egerek pusztítására és pedig kitünő sikerrel. A gazdasági egyesületek kezdeményezése folytán a községek is kaptak ilyen egérfogókat; de ezek későn érkeztén meg, az egerek időközben annyira elszaporodtak, hogy egyedül ezekben, mint védelmi eszközben nagyon bizni nem lehetett, ezenkívül a fogók alkalmazása a kalászosokkal bevetett területeken nem is volt már lehetséges, úgy hogy az aratás befejezése utáni időt kellett bevárni s más egérirtó eljárásokat is alkalmazni.

Az egerek főleg a kisebb birtokosok földjein szaporodtak el s a szomszédos nagybirtokokat is veszélyezteték annak daczára, hogy ott az irtás megtörtént. Ezeknek tehát ismét kellett védekezniök s most már legczélszerűbb-

nek mutatkozott az egyes táblákat, a mint ez különösen czélszerűen a Frigyes főherczeg Ö cs. és kir. fenségének mosonvármegyei uradalmaiban történt, árokkal körülvenni.

Az ároknak a megvédendő tábla felé eső oldala simán és merőlegesen készítettettt el, a fenekén pedig minden 4—5 lépésnyi távolságban simafalu, elég mély bögrék voltak beágyazva. Az egerek itt természetesen összegyűjtettek s megölettek. Ez a védekezés nagyon költséges ugyan, de az adott körülmények közt feltétlenül szükséges volt s igen jó végeredménnyel járt.

Az aratás utáni szántások alkalmával — az összes tarlók azonnali felszántása is a törvényhatóság által elrendeltetvén — a kiszántott egerek eltiportattak, illetve az ekét követő gyermekek által agyonverettek. Így is tömérdek egér pusztított el különösen Mosonvármegyében. Kisebb gazdák olyan földeken, melyek felszánthatók nem voltak, ugy is segítettek magukon, hogy közönséges öntöző kannákkal vizet öntöttek az egérlyukba s a kimenekülő egeret verték agyon.

Legnagyobb eredmény azonban meggyőződéseim szerint, a mérgezéssel éretett el. E célra az arzén és foszfor pilulák alkalmaztattak, melyek az egérlyukakba szórattak s a lyukak ezután betapostattak.

Az egér többnyire áldozata lett nyalánkságának. Kataszteri holdanként — az egérlyukak mennyisége szerint 3—6 *kg.* ilyen pilulára volt szükség; ára kgonként, nagyban véve, 45 kr. volt. Tehát szintén nagyon költséges védekezési eszköz, de feltétlenül megbízható.

Egész Moson vármegyében kötelezőleg s Sopron vármegye több községében is alkalmaztatott.

Hogy milyen károkat tettek az egerek, azt legjobban érezték a Moson vármegye nezsideri járásába tartozó fertő-

vidéki községek. Itt a kalászosoknak egyáltalában véve egész termése, a hajdina, sőt a burgonya és répafélék is tönkretétettek s ezenkívül a szőlőkben is nagy károkat okoztak az egerek. Ezen községeknek ingyen vetőmag, adóleírás s inségkölesönért kellett folyamodniok, a mit a magas földmivvelésügyi kormány, tekintettel a helyzetre, meg is adott.

Az erdőkben a védekezésnek arra kellett szoritkoznia, hogy a makkal elvetendő területek beerdősítése a folyó év tavaszára halasztatott el. A tölgy-makk fagy- és egérmentes helyen jó sikerrel átteleltetvén, most vettették el, midőn már az egerektől nem kell tartani.

Az egérjárás okozta nagyobb csapásoknak talán elejét lehetett volna venni, ha a kisbirtokosok is, az uradal-mak példáját követve, mindjárt tavasszal hozzáláttak volna az irtáshoz, de mert ezt elmulasztották s csak akkor kezdtek védekezni, midőn már egy egész évi fáradozás és munka reménye, a különben igen jónak ígérkezett termés tönkretétetett, saját kárukon kellett okulniok.

Az egerek kiirtásában természetes okok is közreműködtek; így a felső Dunamelléken a múlt évi nyári árviz alaposan egérmentessé tette ugyan az elárasztott földeket, de ilyen segítségben kevés volt a köszönet; sok egér elpusztult télen át is azon okból, hogy nem táplálkozhatván kellőleg, nem birt elegendő ellentálló képességgel a fagygyal, a hideg esőkkel szemben; nagyon sokat felfaltak a varjuk, ölyvek s különösen az egérjárta vidéken egyszerre rendkívüli nagy számban fellépett bagolyfélék is, melyek az esti szürkület beálltakor nagy buzgalommal és ügyességgel vadásztak a már ide-oda futkosó egerekre.

A mérgezésnek különben áldozata lett feltűnő nagy mennyiségben a vetési varju, ezenkívül egyéb ragadozó

madár és négylábu is. Különösen elpusztult varjút, százszámra lehet helyenként találni, a dunamenti berkekben és más erdőkben is, melyek közelében az egerek ellen méreggel védekeztek.

Igy tehát sok mindenféle tényező közreműködött az egerek elpusztításánál, úgy, hogy mindegyiknek befolyását a csapás elhárítására bajos volna érték szerint, részletesen megbecsülni, de az mindenestre állítható, hogy ilyen nagymérvű egérjárás alkalmával semmiesetre sem szabad abban bizni, hogy a baj magától is megszűnik, hanem minden lehető módon kell védekezni.

Erről most sok gazdának volt alkalma saját tapasztalásból is meggyőződnie.

Azt, hogy most már épenséggel semmit sem kell tartani az egerektől, még nem lehet mondani, sőt mert egészen még nem veszték ki, a védekezés folytatása, illetve a szaporodás lehető megakadályozása most is tanácsos és helyenként szükséges is.

Közli: *Ratkovszky Károly.*

Őz- és nyulkárokról. Hogy milyen nagy kárt okozhatnak az őzek, kőrisültetvényekben, arról volt alkalmam szomorú tapasztalást szerezni a múlt és már a folyó évben is, a magyaróvári «Karvas» erdőben foganatosított erdősitéseknél.

Az őzek különös előszeretettel harapják le a kőrisnek csucsrügyét s ezt nemcsak táplálékban való szükség esetén teszik meg, hanem a rügyet, mint csemegét egyáltalában véve nagyon kedvelik. Ezt bizonyítja az is, hogy a lefolyt, egészen hónélküli télen, noha elegendő táplálék volt közvetlen közelben, ezen erdőrészben mintegy 15 kat. holdnyi területen a közös ültetvény összes csucsrügyeit leharapták. Nem is elégedtek meg a könnyen el-

érhető 50—80 *cm.* magas csemeték rügyeivel, hanem az $1\frac{1}{2}$ —2 *m.* magas suhángokat is megfosztották csucsrügyeiktől és pedig jó számítóképességre s nagy értelmességre valló módon, a mennyiben előbb elérhető magasságban beharaptak a törzsbe, úgy hogy annak csucsa lehajlott s a rügy könnyen elérhetővé vált.

A kőris ugyan nagy visszaszerző képességgel bír s pótolja valamelyik oldalhajtás által a csucsot, de mindazonáltal jelentékenyen visszamarad a növésben, mert 1—2 éven át sinylődni kell, sőt ha a lerágás ismétlődik az ültetés tönkremegy.

Ott, hol nagy az őzállomány, mint Moson vármegyének a Kis-Duna mentében elterülő vadászterületein, kőrist csakis úgy czélszerű ültetni, ha az legalább $2\frac{1}{2}$ —3 *m.* magas s az őz által elérhető magasságban 3 *cm.* vastag, mert különben okvetlenül megkárosittatik. Leghelyesebb itt különben más fanemet pl. juhart vagy szilt választani, a mi a lerágásnak nincs kitéve.

Egyéb vadkárok is jelentékenyek e vidéken, valamint Sopron vármegyében is, különösen a mezei és tengeri nyulak s a nagyban tenyésztett fácánok okoznak sok bajt.

E károkért némi megtérítést nyujt ugyan a magas vadászati bér, mert nem ritka, hogy egy-egy vadászterület kat. holdanként évi 20, sőt 40 krajczár jövedelmet hoz, sőt van olyan uradalom is, melynek kat. holdja 1 frtért van bérbeadva vadászati célra.

Daczára e nagy bérjövedelemnek, az erdésznek még nincs oka e mellékhaszonvétel nagysága felett örvendeni, mert tulságos nagy gond fordittatik a vadtenyésztésre, úgy, hogy az elszaporodván, károsításait évről-évre ismétli.

Évente alaposan kell pótolni a tönkretett ültetvényeket, vagy egészben megismételni, a mi a hivatását buzgón

teljesíteni akaró erdőtenyésztőre nézve bizonyára szomorú kötelesség s hogy milyen feladat ez, azt azok tudják legjobban méltányolni, akik végeztek már nagyobb kiterjedésű ültetéseket, melyek jó sikerében gyönyörködhettek is mindaddig, míg azokat vadkár nem érte.

A f. évi márczius hóban ültetett csemeték és dugványok már nagy részben körülragattak a nyulak által úgy annyira, hogy a nagyobb résznek megmaradásához kevés a remény. Védekezni lehet ugyan a vadkár ellen azáltal, ha a törzsek náddal vagy szalmával, mely sodronnyal erősítetik meg, körülvételnek, de ez csak kisebb kiterjedésű ültetésekből vihető keresztül azon esetben, ha suhángokat ültetünk; sikerrel láttam alkalmazni a közönséges kátránnyal és petróleummal való bekenést is, ez is igen költséges s nagyobb területen nehezen vihető keresztül.

Legjobb védőszer bizonyára a vadaknak elszaporodását rendszeres lelövással, illetve a vadászat igen észszerű gyakorlása útján megakadályozni, a tengeri nyulakat pedig minden eszközzel teljesen kiirtani. Ez utóbbira a vadászati törvény fel is hatalmazza a földtulajdonost, de a végrehajtás mindaddig pium desiderium marad, míg az irtás kötelezővé nem tételik, a minek a Dunántul egyes vidékein már itt az ideje, mert minden halasztás veszélylyel jár. Közli: *Ratkovszky Károly.*

Halálozás. *Móricz Sándor*, Kolozsvár szab. kir. város jószágfelügyelő-erdésze (Nagy-Ilondán), az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja meghalt. *Béke poraira!*

Változások az erdészeti szolgálat körében.

Földmivelésügyi magyar ministerem előterjesztésére Rajtsán János erdésznek a főerdészi czimet adományozom.

Kelt Bécsben, 1898. évi márczius hó 28.-án.

Ferencz József, s. k.

Darányi Ignác, s. k.

II.

A földmivelésügyi m. kir. minister az erdőszámvevőségek létszámában Bánovits Dezső, Sabljié Miklós, Lukács József, Kováts Elek és Balogh Miklós erdőszámellenőröket erdőszámvizsgálókká, továbbá Jamniczky Antal, Giller Ede, Thuránszky Béla, Uitz Mátyás és Tordony Gusztáv erdőszámvizsgálókat erdőszámellenőrökké, — végül Pintia Valér Pompilius erdőszámgyakornokot, Preinesberger Béla végzett erdőakadémiai hallgatót, Brannich Gyula és Salamin Oszkár magánerdőtiszteteket erdőszámvizsgálókká nevezte ki.